

dum, ne in uno convivio plura & varia cibaria ingerantur, ex inæqualis concoctio emergit & cruditates resultant, variorum morborum effectrices. Cum T. N. adstrictioris alvi, ad eam referendam, familiaris sit usus pil. Angel. vel alo. Ros. Aquap. ante cœnam 7. vel 9. cum vino.

T. N. ne sit ocio dedita, quin moderatum exercitium probandum, cum exin calor naturalis suscitatus,

vegetiore vadat, felicior concoctio & superfluitatum excretio cōtingat, Quoad animi pathemata, lætitiæ litandum, tristitia & nimia curæ relegandæ.

Si T. N. ea, quæ in ista meâ instructione consignata ac comprehensa, observare constituerit, indubium, quin optatâ gaudere ac frui valetudine in complures annos licitum. Faxit Deus O. M. ut omnia salutaria contingant.

CONSULTAT. VI.

*De Arthritide vaga mirabili, Dysenteriam subsequente,
ad Cl. & Excell. Dn. D. Horstium, Collegam olim
honorandum,*

S. P.

Um ita pridem, Clar. & Excellens. Vir, fautor & collega plurimum colende, tibi gratum fore retuleris, si affectum N. N. cum symptomatis concomitantibus, literis consignatum, communicarem, cum casus perquam rarus & speculatione haud indignus, quamvis ipsemet ab exordio morbi, curæ mecum adhibitus, & spectator & consultor, ut tibi, ceu viro erudito, haud grave, eum delineare, & causas rimari: & ne ligna in Sylvam. At cum mea manu, stylo & calamo illum adumbrare placuerit, id laboris effragitanti detrectare, in decorum

æstimandum, eò magis, dum animum meum, ad istam provinciam suscipiendam, sat benevolam, coram ostendi: proin, ut fidem exolvam, & præstem pollicita, casum illum libero ingenio adornatum, & rationibus potius, quam auctoritatibus suffultum, tibi perlustrandum transmitto, & æquum arbitrum constituo. Si ea ad tuum gustum, prout in votis, me cum *obvix* haud pœniteret insumptæ operæ: sin minus, non culpanda voluntas, (indubia affulget spes) & ad gratificandum animi promptitudo.

Vir doctus & honestus N. N. a. n. s. æ. excedens 30. corporis habitu sat car-

nosq

nosq̄ olim dotatus, complexionis à prædominio melancholicæ, subser-
 viente sanguine crassiore, prout ex colore faciei subfuscò, ingenio hebeti ac obtuso, animi moribus placidis ac verecundis, *μικροψυχία & ελιγμοδαιδαιλία*,prehendendum. Omnia interna viscera videntur ipsi à natura obtigisse sat justa ac convenienti *κρίσις* correspondentia ac consentientia, proin ab incunabulis usque ad præteritam ætatem (nisi quod semel, dum in Academiã operam daret literis, febre tertiana correptus) sat commoda usus est valetudine. Si membra principalia *δυσκοεσία*, sanitas tam diu inconcussa stare non potuisset, cum aliàs omne Regnum, in se divisum, haud diuturnum. Cum illi res angusta domi, dum apud Parentes ævum traduxit, proin sudavit & alsit, per ardua conscendit, ad famem compescendam, ex inopia, obvia quævis cibaria, nullo habito respectu, assumere, & ad sitim sedandam, aquam haurire coactus. Ludum frequentans literarium, ubi ad supremam ascendit classẽ, aliquandiu in ea hærens, continuandorum studiorum gratiã, ad Academiã profectus, ibidem egestate pressus, victum & amictum famulando sibi comparavit, pravi succi alimentis non raro fruiscens, cerevisiam insuper copiosam ingurgitans. Nupera æstate, mense Julio, in gravem incidit dysenteriam, materiã parulentã & cruentã, sat largã, per alvum rejectã: ab eã liberatus, cum animi recreandi gratiã, æstuantẽ cælo, radiis solaribus acriter ferientibus expatiatus, domum rediens, vesperi in pede sinistro circum talum penẽ, intolerabilem sentire cepit cruciatum, loco intumescente cum calore & rubore; eo sopitò, dolor vagabundus, quadridui spaciò post, transiit in genu dextrum, eo in tumorem sat grandem levato, velut è gutturnio materiam descendere ac destillare, advertit. De hinc in oculos, serpsit, lippitudinem gravissimam concitans, per dies 15. perseverantem, exin manante ichore velut saniosò. Post in collum materia deflexit, in nervos se insinuans, clamosum peperit dolorem, ut per otiduum id ne minimum dimovere, nec inflectere quierit. Hinc brachium & manum dextram occupavit: exin in genu sinistrum descendit: tandem in brachium & manum sinistram se recepit. Bimestri post intervallò, linguam invasit, ea mirabili modo, motu convulsivo exagitata, periodicè sæpius paroxysmo recurrente, salvã loquelã, mente constante, sensibus integris. Accesserat penẽ continuus *πνευμὸν*, die noctuque perdurans, quotidie aliquot vascula plena aquosorum ac pituitosorum humorum expuit æger, non raro actu frigida, multoies falsa percipiens excreta, Incredibilis copia, aliquot

aliquot mensurarum, per illius morbi decursum, profluxit. Vagum illum omnium externorum membrorum vix ferendum cruciatum, infelix ager, in quartum mensem sustinere est coactus, eorum usu ex toto privatus, & quasi resolutus, ut in lecto quiescens, in dorso tantum cubare solitus, topicis parum proficientibus, & in casum adhibitis purgantibus: dum tandem, nutu ac Gratia divina aspirante, exantlatis tot ac tantis molestiis, beneficio decocti Rad. Chinæ cum Sassafr. in integrum restitutus. Haud de lana caprina prædictorum symptomatum fontem investigare, & causas indagare, ob quas, in tam truculentam ille malorum Lernam, inciderit. Casus haud vulgaris & contemplatione dignus, ut ingenii nervi non nihil intendantur.

Affectus ille, quo ager inauspicato tantoperè infestatus, ad archimidem vagam ac subsultoriam, & quidem universalem totius corporis, jure merito referendus viderur, cum nulla particula ab ea immunis, quam non oblederit. In collum irruens, trachelagram; oculos molestant, ophthalmagram; linguam exagitans, *γλωττογρομ*: in humeros penetrans, omagram; in cubitum se insinuans, pechyagram; in manus fluens; chiragram; Genu corriprens, gonagram; in pedes descendens, Podagram invenit, ut nullus propemo-

dum totius corporis angulus relictus, quem non perreptans occuparet. O versipellem ac sævum carnificem, nullum articulum intactum prætermittentem, cui sua non admovent tormenta!

Ipsa *divrophia* ostendit, locum affectum esse penè omnium membrorum articulos, secundum cavitates, membranas, ligamenta & tendines, cruciatum sustinentes.

Cum autem dolor sit symptomæ actionis animalis læsæ, & quidem depravata ipsius sensus tactus: proin aliquem morbum habebit Antesignanum, qui vel ex intemperie, vel continui dissolutione prodibit. Non ex sola & nuda intemperie, quia ingens dolor se exeruit, conspicuo haud parvo tumore. Exin continui divisio erat in culpa, materiâ influxâ vel suâ copîa divellente corpora nervosa, vel acriore qualitate mordente, & quasi dilaniante. Cum primæ qualitates, calor & frigus, solùm alterando, magnum dolorem concitare nequeant, nisi tantus excessus, ut continuum distrahant,

Quoad causas, constituendæ vel internæ, vel externæ. Internæ vel immediatæ, vel mediata. Quoad immediatæ, aliæ esse nequeunt, quàm humores pituitosi, serosi & ichores biliosi, (qui instar vehiculi excrementitium superfluitatum, eas attenuando & fluxiles reddendo) non tam primis qualitatibus,

calo.

calore & frigore exorbitantes, quàm secundis qualitatibus delinquentes, quatenus sunt imprægnati spiritibus salinis, nitrosis, aluminosis, vitriolatis. Suâ proin acrimoniâ, aut malignâ ac virulentâ qualitate, partes *υανδητες*, ac sensu exquisitò dotatas, rodentes, vellicantes, lancinantes, vel copiâ distendentes, dolorem proritant. Eò accommodari potest id, quod Hippocr. lib. de Piscia Medic. eleganter & verè literis tradidit: Non calidum, frigidum, humidum & siccum, magnam habet vim agendi, sed amarum & salum, dulce & acidum, inspidum & acerbum; quæ & si in mistione, & mixta inter se contemperatione, neque cernantur, neque molestiâ afficiant, tamen ubi horum quidpiam secretum fuerit, & per se extiterit, tum & conspicuum fieri, & hominem molestia afficere, & noxam inferre, &c. In Patientè nostro, cum serositatibus commixtos ichores pituitosos & biliosos, exin arguendum, quod tumores in articulis se ostentantes, sat duri, contumaces, agrè resolubiles, cum calore & subflavo rubore: materiæ autem virulentiam, prodit cruciatus atrocissimus & pervicacissimus.

Quoad causas medias, possunt esse generantes ac mandantes, & recipientes. Cum constitutum, humores serosos ac pituitosos, & ichores biliosos excedentes immanis il-

lius doloris authores: hi à calida Epatis intemperie provenient: illi autem à cerebri & ventriculi *δυσρρηξια* frigidiore ac humidiorè emergent. Humores illi superflui, in venis collecti, cum ad nutritionem inepti, indies magis sensim coacervati, tandem vel suo pre nutu ac sponte, repagulis solutis, instar rivuli, è vasis, velut tubulis, per *αίνας* exillire, & in subditas partes dimanare solent: vel quantitate aut alienâ qualitate, irritata facultas expultrix, noxios illos ac naturæ adversos humores persequens, procul à se amandare contendit, & velut sarcinam, in extimas partes deponere satagit.

Quoad causas externas, ad congeriem illorum vitiosorum humorum, & colluviem serositatum, haud levem occasionem suppeditarunt, varia coincidentia. Primum namque, etsi illi à natura obvenerit sat laudabilis complexio, & interna viscera, concoctioni & generationi humorum, destinata, ita temperata, ut à pueritiâ ad præteritam usque ætatem, inculcata permanserit sanitas; at ob gravissimos errores, in victus ratione commissos, dum ex defectu, urgente fame, quosvis cibos oblatos, indiscriminatim abligurire, & ad sitim frenandam, non Baccho, sed Lymphis litare, præsertim postremo hoc biennio, ob annonæ difficultatem, & vini caritatem, hydropotam agere, coactus; olim etiam *ευστασιας*

sectando, cerevisiam mensuratim absorpsit. Exin mala *Algetis* internis visceribus impressa, quæ non raro multis annis latet, dum progressu temporis, pedetentim succrescentes vitiosi humores, tandem levi accedente incitamento, erumpant. Elapsò Mense Julio, dysenteria sat gravitentatus, in tertiam septimanam perdurante, ob acrimoniam humorum, exulceratis intestinorum tunicis, materia purulentâ & cruentâ haud modicâ excreta. Ab ea immunitis, cum bellè sibi restitutus videretur, & corporis exercendi gratiâ, & animi pascendi causâ, sub dio fervido exspaciatus, à calore solari fusus humoribus, æ in furorem actis, ex omnibus venis, velut reserata cataractâ, magnò impetu, stillantibus, & in articulorum cavitates se insinuantibus, universali arthritide est correptus.

Sed undè tantus superfluum humorum exortus atque proventus! haud abs re, perscrutari rationes paulò pressius. Quia ob præcedentem dysenteriam, tum crebrum aquæ & cerevisiæ potum, calor naturalis nõ parum violatus & debilitatus, ventriculus exin cumprimis refrigeratus, prout & cerebrum, tum ob consensum sexti paris nervorum, illius orificio implantati, tum ob frequentem ac diuturnam in Templis moram, frigidâ ac humidâ affectum in-temperie. Id ex inappetentiâ &

si vixi Cuius, penè assiduâ partim aquosi, partim pituitosi crassioris, interdum salis, & actu frigidioris humoris percepti exspuitione, indies aliquot vascula sat ampla replendo, innotuit. Materiam illam tum è capite descendere sensit, tum ex ventriculò vapores ascendere animadvertit, qui in ore coagulati, denuò in aquam conversi, more *peristaltici* circulari generatione pronatorum, exhalationibus humidis ad mediam aëris Regionem subvectis, à frigore concretis, & guttatim depluentibus.

Illius occasione, exactò Mense, à captò morbò supervenit mirabile & miserabile illud symptoma, quidam motus convulsivus linguam corripens, ea invito ægro quaqua versum agitata, variis modis exultante ac cespitante, haud sine stupore spectantium, accedente faucium contractione, cum suffocationis periculo. Is paroxysmus per intervalla repetebat, quodam die, penè singulis horis invadens. Necessum est læsum fuisse vel nervorum principium, vel musculos linguæ, cum nervis insertis. Non illud, quod mens incorrupta, & sensus integri permansere, loquela non ex toto intercepta, ut Dei opem atque auxilium imploreret. Existimarem septimum nervorum par, movendæ linguæ destinatum, ac in ejus musculos variè dispersum, præter naturam affectum, illius propaginibus, vel materiâ pitui

tuitosâ repletis, vel potius ea maligna qualitate imbuta, extimulante facultatem expultricem, ad rem inimicam exterminandam. Cum autem æger ille universali totius arthritide divexatus fuerit, id mali, à solius capitis depluviò, prodiisse, Rationi haud videtur consonum, cum ibi tanta superfuitatum saburra generari, & dimorari nequierit, sed alibi materiam collectam & transmissam, à vero non alienum, & talem productionis modum statuerem.

Cum materia liquida, in cibo & potu assumpta, ad chyli *ἀναδόσει*, & massæ sanguineæ distributionem inserviat, proin Hippocr. haud inscitè, serum vocat *ἐχρημα τῆς τροφῆς* vehiculum nutrimenti. Non enim chymus in ventriculo, ex cibariis elaboratus, ob crassitiem commodè in venas transire, nec facilè per venas Epatis admodum exiles & angustas commeare posset, nisi tenuis quædam & aquosa humiditas admista, cujus attrahendæ gratia ipsi Renes destinati, è qua postmodum urina suam habet *ύπερ*, per emulgentes attracta, & per ureteres delata ad vesicam, partim sanguini temperata, in omnes venas & arterias defertur, ad ejus diductionem necessaria. Serum hisce muneribus perfunctum, non amplius retrocedit in vasa, naturâ regulariter operante, sed in corpore benè dispositò, in tertia illa concoctione, quæ in venis peragitur, atte-

nuatum sensim resolvitur, ac in vaporem abit, qui vel insensili expiratione evacuatur, vel sudore emittitur. Si Renes in attrahendo sero seniores ac imbecilliores, vel habitus corporis densior obtingat, ut nec per *ἄθλον ἀσπιλον* exhalare, nec per sudores ejici queat, tunc natura in eo strenuè elaborat, semper studens sequestrare malum à bono, ut istud onus, sibi molestum, avertere & aliorum exonerare valeat. Hinc serositates illæ accumulata, vel copia è venis ultrò, instar fluminis alveum excedentis, promanare solent: vel acriore ac malignâ qualitate incitata facultas expultrix, eas ad membra extrema, propulsare consuevit.

Cum igitur in ægro illo, ob prædictas in cibo ac potu exorbitantias, præsertim ob *πολυποσίαν*, copiosum olim cerevisiæ & aquæ haustum, serosi humores, in omnibus vasis redundantes, conspirante indigestione ventriculi, capitis depluviò, infirmitate Renum, sudoris interceptione, indies magis congesti, dum vel sponte, vel accedente stimulo quantitatis, aut alienæ qualitatis, ad extimas partes amandati, & articulorum cavitates pertingentes, velut obice obiecto, terminum & fixam sedem acquisiverunt, ulterius fluere nequeunt. Cum primis autem humores illi ad cursum provocati à causa *προκαθαρτικῆ*, dum ægro sub sòle ambulante, radiis perurentibus concepto

igni, ac exin concitata ebullitione, instar Euripi exaestuantis, aut multi in dolio effervescentis, è vasis majoribus ad minora, dehinc ad minima, & successivè despumantes, ad extremos artus derivati, & ibidem firmati ac intercepti, non tantum cruciatu illos pepererunt, sed & effervescentes & φλόγην concitantes, febriculam induxerunt.

Tametsi ad ~~radicem~~ illud extirpandum, varia præsidia medica & interna & externa adhibita, at omnia vana ac irrita.

Affectu illo gravissimo tam refractario, in tertium mensem renitente, & discruciante, cum argumentis haud levibus ægro demonstrassem, siquidem ab illa tyrannide liberari exoptet, opus esse hydroticis, materiam nervoso generi & articulis impactam, attenuantibus, & per sudorem discutientibus. Id consilii æger, obstante etiam ac refragante aliâ imperitorum turbâ, ob hebetudinem mentis, non rarò optima Medicorum attentata, retardante & everrente, aliquandiu surdis auribus prætermisit, virium præterdens imbecillitatem, eam Remoram, quò minus curam suscipere & continuare posset, Tandem urgentibus doloribus, re velut proclamata ac desperatâ, assensum dedit. At in suspensio, anceps ac dubium, qualis cura magis proficua. Etsi prima fronte ob ~~phlogosin~~ ex frigida ac humidâ ven-

triculi & cerebri intemperie pronatum, decoctum ligni sancti videretur haud incòveniens; at id disuadebat virium prostratio, natura diurnis & nocturnis doloribus fracta, totius *ἀσθενης*, & calidior Epatis *δυσπραγία*.

Proin in eam descendi sententiam, (cò magis, dum animum ipsius ægri, uxoris ac socrus, ab illius usu, per quàm alienum adverti (Trigâ illâ manibus, pedibusque reluctante,) ut proponerem decoctum R. Chinæ cum portione Salsafrae, hisce fretus conjecturis. Cum per aliquot hebdomadas calores non naturales observati, nec immunis æger à lentâ febriculâ, à leviori putredine ac fervore serosorum humorum, ob præcedentes obstructions, succensâ.

2. Quia aderat calidior Epatis constitutio. 3. Omnium partium consumptio, ob *ἀναξίαν*; per aliquot enim septimanas jurulenta tantum assumebat. 4. Virium imbecillitas. 5. Quod ventriculum haberet fastidientem ac nauseabundum, abhorrentem & averfantem insuavia. Erat enim Patiens valdè impatiens, mollis ac delicatus. 6. Quia non soli humores serosi ac piritosi, sed & ichores biliosi & salii, haud carentes malignitate illorum cruciatuum effectores. Exin, cum China temperata in activis, & in provocandis sudoribus haud insignis, superfluos quidem humores resolvens, utiles autem intactos relinquens, vel ad mi-

nus,

nus, eos haud multum depascens, palato insuper grata, praerogativam habere visa, addita portione Sassafras ob majus ventriculi solatium, & insimul crassiores humores in nervosis partibus defixos, magis attenuandos ac resolvendos, felici auspicio, illa cura est inchoata, & prospero successu ad finem perducta. Hauustu sudorifero matutino tantum assumptum, quotidie semel duntaxat, habitam ratione virium, sudabat, naturam binum sudoris elicium haud tolerante. Sat commodè ferens, indies affatim sudavit. Intra dies 14. dolores evanuerunt, appetitus prostratus rediit, corpore obefiore facto, *visus* recessit, mense exacto, tumores etiam resoluti, sat commodè incedere, cibum ipse capere, & alia ritè obire munia cepit, vindicatus in pristinum sanitatis statum. Si aeger dicto obediens, nec tam mo-

rosus ac querulus, adhibita majori patientia corporis & mentis, haud dubiè maturius, amissam recuperasset valetudinem: vires etiam imbecilliores obstaculo, quò minus generosa licitum experiri remedia. Galenus quidem lib. 1. Meth. monet, Medicum debere aegris suae fidei conceditis, imperare, haud secus ac Duces militibus, aut Reges subditis: at nostros tale imperium non ferunt, oportet rogare, & penè supplicare cogimur, ut salutaribus pareant consiliis: exin nil miri, si non raro Medicus ad exoptatam metam pertingere nequeat. At benedicto sit laus in ævum, qui illius tandem miseratus, plantanti Paulo, & riganti Apollini suum dedit incrementum, cujus clypeo, & re, Vir Clariss. obtectum pervelim. Ex Musæo Ullm. 20. Januarii, Anno 1624.

CONSULTAT. VII.

Per literas habita ad Cl. Dn. D. Joh. Oberdorferum, Medicum Illustr. Styriae Provincialium Gracensium, de adversa valetudine Generosa Conjugis Illustr. Dn. Osfontis de Teuffenbach / catarrhosa, dolore lumborum & claudicatione, fa-
moris utroque.

 Uò diutius ac longinquius alter ab altero se jungitur, tu in inferiore, ego autem in superiore Stiria, eò magis tui teneor desiderio, nec ulla dies præterit, quin singularem benevolentiam & candorem animi erga me tui, memoriâ mecum repetam. Pridem per Epistolam te salutassem, si quidpiam inscriptione dignum occurrisset.